

gaderingen u
ettantisme.
ren reeds 266
ormeerde be-
van de poli-
menu hunner
aken.
orgeven, alsof
de lijn terug-
en oolijk zijn.
f zulke enor-
zoo hij nog
aus stultitiae
iet spel komt.
n „the fool”.
r. Laurillard,
nstig gezicht
presideeren,
harlekijn met
razs afscheid
a zijn parti-
stelling, dat
ing tusschen
staatkundig
terdaad haar
fwerking van
nzer vaderen
dusgenamd
dat bijna elk
ant zich wel
clusie trekt.
an onze va-
blig van vele
likanten, die
Leiden ont-
ande hooge-
critische ge-
terlijk niets
en zijn voor
het duister
deze manie-
re, nog eens
o goed zoo
de beïljde-
et.
altoos ge-
tenschappe-
g; vaak ver-
ng, de op-
og hebben,
hier strijd
r, toen die
de Socinia-
nover deze
meerde be-
veroorderd
en, toch is
jd der Ge-
zaak geen
et Socinia-
ebben.
ie in hoofd-
de en ver-
enschelijke
loog, die in
koesterde
n van den
eide prin-
nenschelijke
a zijn wil;
rover ook
anien had
en eerlijke
En des-
zonder
bestreden,
leer de
r de rede
de Word
ek, hetzij
ij in zake
beide, die
Arminian
a God en
om meest
en dienen
m.
loochend,
k de geus
van
te voorva-
leeren.
nchelijke
nenschij-
nog niet
erklaart,
weer op
gebesigd
want de
neen ge-
eene niet
ukt, dat
En gelijk
nen, dat
ndelt en
ader de
ed, dui-
le dolin-
le in de
en Ar-
der ons
vrome
enheid,
a dwa-
l.
natuur-
iniana-
er even

als de Socinianen en Arminianen uit de 17de eeuw met de Liberalen op een hoop gaan staan, om de Calvinisten te bestrijden. We aanvaarden dien strijd, en zullen er onze tegenstanders niet om minachten. Alleen houde men op het volk te misleiden. Wie Sociniaan en Arminiaan in zijn hart is, neme het masker van zijn aangezicht, en doe zich niet langer als een Calvinist aan het volk voor.

Nog met een enkel woord dienen we terug te komen op de oratie van Prof. Wolfier.

Niet om op die oratie zelve in te gaan. Daar toch is de aard van ons blad niet naar. Misschien zou een enkel maal een theologische oratie nader kunnen besproken worden. Maar juridische of philologische redevoeringen vallen buiten ons kader. We handelen dus naar het „schoonmaker, blijf bij uw leest.”

Maar wel komen we nog eens op deze oratie terug, om haar onderwerp, en om de betekenis van dat onderwerp voor de letterkundige faculteit.

Bij velen toch bestaat nog altoos het oppervlakkige denkbeeld, alsof een letterkundige faculteit niet anders dan een verlengstuk van het gymnasium ware, en zoo goed als uitsluitend diende, om theologen en juristen klaar te maken voor hun pro-aeudeutisch examen.

Eigenlijk kon men dan evengoed *seven* in plaats van vijf jaren op het gymnasium blijven; dan spaarde men heel die letterkundige faculteit uit; en kon men evenals aan de Rijksuniversiteiten 266 van het gymnasium naar de Theologie of de Rechten gaan.

Het Rijk doet het met *ses* jaar af; dus één jaar minder; maar de gevolgen van deze onbesonnen inkrimping blijven dan ook niet uit; en de hoogerleeren aan die Rijksuniversiteiten klagen steen en been.

Doch dit nu daargelaten spreekt het vanzelf, dat het veel geschikter ware de letterarische faculteit bij het gymnasium te voegen, zoo metterdaad deze faculteit geen ander doel heeft, dan om nog één à twee jaren studie aan de gymnasiale studien toe te voegen.

Dan toch komt dit veel goedkooper uit. Het spaart twee jaren studie en het haalt een geheele faculteit uit.

Justit echter wordt nu door de oratie van Prof. Wolfier in beginsel als een onhoudbare voorstelling bestreden.

De letterkundige faculteit heeft wel terdege een eigen reden van bestaan, omdat ze een geheel eigen terrein van onderzoek van Godswege ontving; en wel dat terrein dat bepaald wordt door den Logos; wat we voor onze lezers niet duidelijker weten te vertellen, dan door te zeggen: heel dat terrein hetwelk het *menschelijke bewustzijn* omvat.

Dit terrein toch wordt niet ontgonnen door de theologische, niet door de juridische faculteit, niet door de geneeskundige en evenmin door de natuurkundige wetenschappen.

Het is een *eigen* terrein, een zelfstandig gebied. En daarbij een rijk en hoogst belangrijk gebied.

Vandaar dan ook, dat aanstaande theologen en juristen, die één of twee jaren bij deze faculteit studeeren, dit volstrekt niet moeten doen, om hun gymnasiale studie nog wat te rekken, maar in het heldere besef, dat ze nu tot heel iets anders komen dan het gymnasium hun bood; van schoolstudie tot wetenschappelijke studie; en wel tot de wetenschappelijke studie van wat samhangt met en voortvloeit uit die rijke gave Gods die we in ons menscheijk bewustzijn ontvangen.

Iets wat zoo waar is, dat al wierd er geen enkel propaedeutisch examen gedaan, deze faculteit toch nog altoos voor zijn zelve zou moeten bestaan; want er is geen universiteit denkbaar, tenzij er ook opzettelijke bestudering van het veld van ons menscheijk bewustzijn aan plaats grijpe.

En wat ten laatste zij opgemerkt, daaruit juist dat de letterkundige faculteit er niet evenals het gymnasium is, om Latijn en Grieksch te leeren, maar om ons thuis te doen zijn op het gebied van het menscheijk bewustzijn, vloeit dan ook vanzelf voort, dat deze faculteit heel anders zal zijn aan een Calvinistische dan aan een rationalistische hogeschool, eenvoudig omdat het *menschelijke bewustzijn* bij een Calvinist anders gestoefd en anders gericht is, dan bij een rationalist.

De berichten uit Amerika, in zooverre het de verdediging van het Calvinisme geldt, luiden niet ongunstig.

Althans van het stuk *Calvinisme en Revolutie* is een tweede afzonderlijke uitgave verschenen, en gelijktijdig is door den heer De Vries een Engelsche vertaling geleverd van de redevoering over *Calvinisme en Kunst*, onder den titel: Prof. Dr. A. Kuyper, *Calvinism and Art*, by Rev. J. Hendrik de Vries.

De heer J. H. de Vries was benoemd tot eeredid van het *American Institute of Christian Philosophy*, en bood deze vertaling aan als proeve bij zijn intrede in dit genootschap.

Een en ander werd medegedeeld in het blad *The Yorker Statesman* van 7 Nov.

KUYPER.

Voor Kootwijk.

Door Dr. A. KUYPER ontvangen: van A. D. H. te Doekum f 2.50, Dr. W. H. N. te D. f 2.50.

Door Dr. J. H. HOUTZAGERS, van J. v. d. B. te Aarlanderveen f 5.

Totaal ontvangsten f 1794.21/4.

Uit de Pers.

Naar zijn denkbeeldigen vriend te Jerusalem zond Dr. Gispin ditmaal een indruk van het Sociaal Congres.

Hij zegt er dit van:

Gij herinnert u, dat er in het vorige jaar eenige ontevredenheid openbaar werd in de kringen onder Christelijke werklieden, over den geringen steun, dien het streven deze mannen bij de samenkomsten broeder, met name ook bij de leden der Tweede Kamer, onder vond, op het stuk van den sociaal nood der mindere standen en van de talrijke kwesties die hiernaede in verband staan, daarvan de oorzak of het gevolg zijn.

Dr. Kuyper trad toen verzoeken op, en maakte het voor allen duidelijk, dat het tot het tegengaan van de gewenschte uitkomst zou leiden, indien de werklieden afzonderlijk, en de andere deelen der maatschappij afzonderlijk handelend optreden. Overnemen was zijn betoog in den kring der werklieden, dat de aan de orde gekomen kwesties de medewerking eischen van allen, dat studie en practijk, patroon en werkmans, geleerde en niet geleerde, aanzienlijke en geringe, hoorden samen te werken, om tot eenige degelijke en gelukkige uitkomst te geraken.

Uit deze overwegingen werd de gedachte geboren van een Sociaal Congres, waarop zowel de theoretische als de praktische zijde van het grootste vraagstuk onzer eeuw van verschillende zijde kon worden besproken, zowel de beginselen als de daarin voortvloeiende practijk, gelijk die, op grond van Gods Voorwoord, door alle Christenen in de wereld verondersteld behooven te worden en naar welke toepassing op het leven allen behooren te streven.

De Socialisten namen natuurlijk een loopje met de mannen van «Patrimonium», die nu een koeke van Dr. Kuyper hadden gekregen, met de vermaning, dat ze nu ook zoet maar heel moeten gaan.

In van sekere zijde werd het voorstel, om te komen tot een Sociaal Congres, als een helische machine voorgesteld tegen de Ned. Herv. kerk, en om de antirevolutionaire partij meer en meer in een Kuyper-partij om te zetten, met geen ander doel, dan om bevestiging te schenken aan de laagste hartochten der menscheijke natuur, welke bestaan de tegenstanders van de leiders der Herv. kerk. We hebben nu barensweten vooraf de Regelingcommissie zou daarvan kunnen getuigen, maar het kindke zag er zoo welgedaan en sterk ontwikkeld uit, dat het, naar sommiger gevoelen, over een jaar geheel alleen zou kunnen loopen.

Men heeft echter wijlselijk het besluit genomen, om op zulke mogelijkheden niet te toelaten, en het Centraal Comité nogmaals verzocht, in verband met de bestaande Regelingcommissie, een tweede Congres samen te roepen.

Want waarlijk, de perik smaakt naar meer.

De *Basnia* is en als weeldad en als niver kerelkijl blad ongeschikt, breedvoerige verslagen van zulke bijeenkomsten te leveren. Maar de *Basnia* is als de *Standard*, hebben voortreffelijke verslagen van het besprokene en van de besluiten of resolutien geleverd, en over eenigen tijd zal ge zeker in een officiële verslag kunnen lezen en overwegen, al het belangrijke, dat deze driedaagsche samenkomst heeft opgeleverd.

Reeds nu kunt gij u verslagen in de aangeprengde rustige en schoone rede, waarmede Dr. Kuyper Maandagavond het Congres opende, en waarin hij de betrekking besprak, die er is tusschen de Sociale kwestie onzer eeuw, en de Christelijke religie. En zoo tijd en middelen het u toelaten, kunt ge uit de aan deze rede toegevoegde bijlagen, met een geheele literatuur (in vier talen), over de Sociale kwestie kennis maken.

Wij hebben de eerste dagen van de geestelijke opwekking in ons land, (het Rêvel) of met beïleef, of we waren nog te jong om er sterke indrukken van te ontvangen. Slechts de laatste golven van de beweging uit dien stroom der geestes, hebben we gevoeld. Toch zullen we God ook voor de werking van die laatste golven, in eigen land, te loven. Het is een eeuw danken. Wat we nu beleven, is echter de doorwerking van het in de eerste helft der eeuw opgewekte leven, voor de maatschappelijke verhoudingen. Onze Heere Christus heeft niet alleen de zielen der menschen, maar ook hunne lichamen verlost van de heerschappij der zonde en des doods. Hem als Redder te eeren, ook op maatschappelijk gebied, is het allen een heilige roeping van alle Christenen, maar volgt uit het levende begrip zelf, dat de H. Geest in de harten gewekt heeft. Zo schoon werd dit door Dr. Gildemeester in den bidstond uiteengezet, toen hij het machting verloor, aanvees tusschen den Koninggeest, en den geest van hen, die uit God geboren zijn.

Aanvankelijk kan geest worden, dat het Congres uitzonderend geslaagd is. Geheel de richting, de wijze van werken, de leiding van de algemeene vergaderingen, alles getuigde van het groote talent en de meesterhand, die dat alles in elkaar zette.

Veel valt er ook op zulk een samenkomst op te merken en te leeren. Wat een verscheidenheid in aangeichten, houding, manieren, spraak, gebaren, wijzen van uitdrukking enz. Al is de vorm niet alledaagsch, hetzelfde, hoe spoedig onderscheidt men toch den aanzienlijken man, in de kwaliteit van bleeding gemakkelijheid van beweging, lijfheid in de uitdrukking en andere bijzonderheden. Ook trof het mij, dat de theologische sprekers over het algemeen, veel woordenrijker zijn dan de parlementaire sprekers, maar deze laatste zamen het heel algemeen in het algemeen, de wijsheid en predichheid, in juistheid van uitdrukking der gedachte en omschrijving, of bepaling der begrippen.

Voor het eerst in mijn leven heb ik nu ook vrouwen in het openbaar hooren spreken. Het maakt een wonderlijken indruk, een vrouw, in het midden der mannen geesten, te zien optaan met een „mijnheer de Voorzitter” op de lippen. Maar dat zal zeker een voordeel van het voor ons ongewone. De vrouwen kunnen voortreffelijk in het openbaar spreken, althans die ik hoorde, zeer geknust, sober, parlementair, veel meer bij de zaak blijvend, dan in de huiselijke improvisaties, waaraan wij meer gewoon zijn.

De sluiting van het Congres zal onvergetelijk blijven voor allen, die het voorrecht hadden, er bij te zijn woordig te zijn. Een dergelijk oogenblik als op hetkerk gebied, in den Haag doorleefd is, toen de voorzitters der beide Synoden, de handen in elkaar legden, genoten we ook op maatschappelijk gebied, toen Dr. Pierson, na een aangeprengd welkomspreek, zijn hand in die van Dr. Kuyper legde, en Dr. Kuyper met bewogen stem, de deur van het hart even op een kiertje zette, en zien liet, wat daar menigmaal in omring. God geve, dat dit een schoon begin zij van meerdere verbinding onder de belijders des Heeren, op maatschappelijk gebied, dat vrouwen en verdrachtmaking, meer en meer moge wijken voor „Broedertrouw” en het proletariats, verenigt u, van de mannen der revolutie, ook voor de Christelijke mannen, een spoorslag zij tot nauwere aaneenschluiting. Menen als Dr. van Gheel Gildemeester, Dr. Uffers, Dr. Schriebe, Baron Mackay, Baron van Dedem, Jhr. Belasert van Blokkland, Havelaar, en zoo veel anderen meer, hebben hun hart getoond aan het volk, dat hem lief heeft en eert, omdat zij hun Holland eeren, ook op het hoogste gebied van het volkeleven.

Op dit laatste valle de nadruk.

Het Congres heeft al het schoon der verzening getoond. Al het aantrekkelijke van de rijke eenheid die ook dan nog zoo ruimschoots overblijft, als elke groep zuiver en onverbloemd haar eigen overtuiging afrondt, uitsprekt en er naar handelt.

KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Kort verslag van de vergadering der classis Dordrecht op Donderdag 5 November j.l.

Het moderamen der vergadering bestond uit Dr. Sleeswijk Visser, praeses, Dr. Fernhout, scriba, en ouderl. Hengreng, Assessor.

Vetegenwoordigd waren 15 kerken door 4 dienaars en 23 ouderlingen, terwijl 4 broeders diakenen de vergadering als adviseerende leden bijwoonden.

De heer Schaik hield een korte predikatie over Jer. 50:6.

Het rapport der afgevaardigden naar de laatste gehouden voorl. Synode bepaalde zich, op verlangen der vergadering tot toelichting van het besluit in zake de Hereeniging, de mededeeling van eenige besluiten die onmiddellijk uitvoering door de classis eischen en het beantwoorden van eenige vragen.

De heer P. de Groot van Zwijndrecht werd als oeffenaar toegelaten.

Aan een tweetal broeders uit Ridderkerk werd advies gegeven in zake de vrijmaking hunner kerk.

Eene aangename verrassing was voor de vergadering de komst van een drietal afgevaardigden door Chr. Ger. classis Dordrecht, om de zustergeroete hunner classis over te brengen, hare blijdschap over de aanvankelijke geslaagde Vereniging uit te spreken en in overleg te treden over combinatie van de Chr. Geref. gemeente en de Nederl. Geref. kerk te Strijen.

Na een hartelijke toespraak van den praeses toedten de broeders nog eenige oogenblikken in ons midden.

In zake de begeerde samenwerking te Strijen, oordeelde de classis dat het niet geraden was eenig voorloopig verband tusschen beide groepen te leggen, maar men zich te bepalen had tot het houden van gemeenschappelijke godsdienstoefeningen, en zoo mogelijk tot het gezamenlijk viere van des Heeren H. Avondmaal.

Twee broeders werden gedeputeerd om dit advies bekend te maken aan de Chr. Geref. classis.

De regeling van het uitkeeren der vacaturepenningen, in overeenstemming met het des betreffende besluit der Synode te 's Hage, wordt aan twee dienaars opgedragen.

Bij het onderzoek naar art. 41 D. K. werd aan sommige kerken advies verstrekt.

Een voorstel om vacanten kerken die nalaig zijn in 't beroepingswerk, voortaan des Zondags geen hulp meer te verleenen voor den dienst des Woords, werd niet aangenomen.

Door twee deputaten der classis zal getracht worden een combinatie voor de kerken te Giessen-Oud- en Giessen Nieuw-kerk voor te bereiden.

Tot deputaat voor hulpbehoevende kerken buiten de classis werd benoemd Dr. Sleeswijk Visser.

Als kerkvisitatoren werden voor '92 aangevoerd Dr. Sleeswijk Visser en br. van Oostende.

De eerstvolgende classicale vergadering wordt bepaald op den 1sten Donderdag in Februari te Dordt.

Hare saamroeping wordt opgedragen aan de kerk Nieuw-Lekkerland.

De korte predikatie zal alsdan gehouden worden door Dr. Sleeswijk Visser.

Na censuur en 't lezen der korte Notulen, wordt de vergadering met dankzegging gesloten door Dr. Knoll.

K. FERNHOUT, scriba.

Vergadering der Classis Amersfoort op 18 Nov. 1891.

Vetegenwoordigd waren 13 kerken met 26 keur- en 2 adviseerende stemmen.

Dr. L. Adriaanse opende de vergadering met gebed en het lezen van Psalm 7.

De geloofsbeloften werden in orde bevonden.

Tot Praeses werd Dr. G. van Goor en tot Assessor Dr. H. H. Kuyper verkozen.

Door afwezigheid van den voor een jaar gekozen scriba werd als fungerend scriba voor deze vergadering, oud. H. C. E. Staverman aangewezen.

De notulen der vorige vergadering werden gelezen en goedgekeurd.

Een broeder uit een der kerken werd voor oefenaar onderzocht, doch kon vooralsnog niet worden toegelaten. Hem werd geraden nog een jaar te studeeren; terwijl 2 leeraars, op verzoek, zich bereid betoonde hem bij zijne studien te steunen.

Nu volgde de omvraag naar Art. 41 D. K. De kerk van Tienhoven bracht ter kennis der classis, dat zij besloten heeft weder een leeraar te beroepen.

De kerken van de Bildt en Maartensdijk wenschten opheffing der tusschen haar gesloten acte van combinatie, wegens verschillende moeilijkheden aan de uitvoering daarvan verbonden.

De classe — alles gehoord — keurt zulks goed.

De kerken van Vreeland en Loenen wenschten zich te combineeren, in zake het beroepen van één leeraar voor beide kerken.

Eene door haar opgestelde concept-acte werd goedgekeurd onder beding, dat er nog in werde opgenomen, dat beide kerken recht hebben op evenveel predikbeurten, en onder gehoudenhoud, dat zij binnen 14 dagen een afschrift dezer acte aan het adres van de kerk te Amersfoort zenden.

De classicale afgevaardigden der laatstelijk gehouden voorloopige Synode brachten nu hun rapport uit, waaruit onder meer bleek, dat bepaald was 2 maal 's jaars in elke kerk collecte voor noodlijdende kerken te houden, en dat of een der collecten geheel, of van beide collecten elk de helft voor noodlijdende kerken buiten de classe moest afgedragen worden. Alsook, dat zeer aangedragen werd op het geregeld houden der collecten voor de proceskosten.

Voorts, dat het zeer wenschelijk was, dat ook diakenen, met adviseerende stem, met meer ter bijwoning der classicale vergaderingen werden afgevaardigd.

De consulentenschappen, voor de eerstvolgende drie maanden werden zoo geregeld, dat alnu Baarn de vacaturen heeft te vervullen te Vreeland, Loenen en Nichtevecht; Zeist, te de Bildt en Maartensdijk; Runschoten, te Tienhoven en Westbroek; Amersfoort, te N. Loosdrecht en Soest.

Eene door de kerk van Tienhoven aangeboden acte van Emeritaat, ten behoeve van Dr. K. G. M. Westerbeek van Eerten, werd voor gezien geteekend. Verder werd met en voor die kerk het noodige behandeld, in zake het aan dien lijden den Dienaar des Woords te verstrekken pensioen.

De cl. dep. voor noodl. kerken namen de daarvoor gecollecteerde gelden in ontvangst; terwijl de Questor de verschuldigde vacaturpenningen inmaelde en aan de daarop recht hebbenden uitkeerde.

De deputaten voor de gewone zaken Dr. G. van Goor en Dr. L. Adriaanse werden gecontinueerd, gelijk ook die voor de noodl. kerken Dr. Bouman en H. C. E. Staverman; terwijl aan de eerstgenoemden tevens de bevoegdheid werd gegeven de classicale vergaderingen te versetzen, wanneer daarvoor wettige redenen bestonden, en daarmede alsdan de kerken in kennis te stellen.

Als datum voor de volgende classis werd Woensdag 10 Febr. 1892 en als roepende kerk de Bildt aangewezen.

H. C. E. STAVERMAN, fung. scriba.

Zending.

HET ARBEIDSVELD.

III.

Het is kwalijk te loochenen dat spijt allen vooruitgang in het werk der Zending, het heidendom en de valsche godsdiensten nog een macht vormen, die zelfs, gelijk we herhaalde-lijk aanwezen, in den laatste tijd onder den invloed der beschaving geduchter wordt. De „blinde” heidenen worden wel „ziende”, maar in gansch anderen zin dan de kerk van Christus dit wenscht.

Wie op de kracht en de ontwikkeling des Christendoms let, de torens van Zion tell, zal er licht toe kunnen komen met een opgeheven hoofd en bemoedigd hart aan 't werk te gaan, predikers niet te zenden. Maar vraag bijna allen die het deden: zij zullen u zeggen, dat de hinderpalen ontzaglijk zijn.

De verspreiders die uitgezonden worden keeren al te vaak weer, en verhalen dat „de steden omuurd en zeer groot zijn en zij kinderen Enaks geïen hebben.” Wie Israels God niet tot steun heeft kan niet optrekken!

Een blik op de Zendingkaart zegt al aanstands alles. We vinden

1. Het *Buddhisme* en de stelsels die er mee in verband staan, waarover we reeds meer spraken. Alles aam beheerscht het een derde (het zegt iets) van het menscheijk geslacht in Oost en Zuid-Oost Azië, Thibet, China, Japan, Siam en Birma, d. w. z. 500,000,000 zielen, terwijl het reeds in het Westen aanhangers zoekt en vindt.
2. Het *Hindoeïsme* in Hindoestan met bijna 200 miljoen aanhangers.
3. Het *Mahomedanisme* dat zich van Indië westwaarts uitbreidt over Azië en Noord-Afrika Oostwaarts over N-Indië, steeds nieuwe veroveringen maakt en weinig of niets verliest. Ook dit omvat 200 miljoen zielen.
4. Hebben we het vervallen of wel bedorven Christendom, het Jodendom en verschillende secten die de geesten beheerschen als b. v. het Mormonisme. Ook het aantal hunner belijders, gelijk hun macht en Zendingarbeid, is een gewichtige factor. Ieder weet het. Wel vallen zij niet onder hetgeen we gewoonlijk als voortwerp der „Uitwendige Zending” aanduiden — Joden en Mormonen b. v. echter wel — maar voor hem die den Christus naar de Schriften beïljdt, is het duidelijk dat b. v. de Grieksche kerk zich in een richting beweegt die telkens vijandig blijkt aan de waarheid, gelijk Gods Woord die openbaart, om van de onkunde enz. te zwijgen.

Gerekend zonder de Christenen en de Joden, die beide Goddelijke Openbaring bezitten, vinden wij bij de overige godsdiensten toch leerstelsels en bepaalde vormen, gegrond op zoogenaamd gewijde geschriften. De veda's, de Koran zijn hun wat ons de H. Schrift is. Zij hebben hun scholen, een priesterchap, in één woord min of meer geoordeelde toestanden op godsdienstig gebied. Zelfs ontbreekt het niet aan godgeleerden, schriftgeleerden en wijsgeeren.

Doch nu vinden we buiten dezen allen nog een machtig heit, bijna 200 miljoen, van ruwe, gansch onwetende heidenen. We wijzen slechts op West- en Midden-Afrika, de eilanden der Zuidzee, de oorspronkelijke stammen van Azië en Amerika enz. Dese allen hebben geen gewijde oorkonden, geen geschreven taal, geen stelsel van godsdienst; slechts vage begrippen en ruwe vormen van eredienst.

Feitelijk is dus de toestand zoo, dat twee derden van de bewoners der aarde nog leven in volkomen onwetendheid aangaande den dienst des Heeren, en grootendeels de gelegenheid nog missen die te verkrijgen; dat voorts een deel deraulken meer en meer vijandig tegenover het Christendom komt te staan en het zelfs aanvalt.

We bedoelen op het oogenblik niet hiervan de oorzaken op te sporen. We merken alleen aan, dat de geschiedenis der Zending in meer dan één opzicht raadselen biedt, dusver onoplosbaar. Is er een raadsel in de geschiedenis groter dan dat van het Mahomedanisme, wat oorsprong, uitbreiding en levenskracht betreft? Wie verklaart waartoe deze reuzenmacht der dwaling, eens de helft der toemalige Christenheid als een stroom overdekkende mocht en nog altijd als een muur tegenover alles staat wat poogt de oude veste te heroveren, de afgevallenen te herwinnen? Zeker, er zijn oorzaken aan te geven, maar de ten volle bevredigende oplossing missen we nog.

We lazen dezer dagen wat een Engelsch officier uit authentieke bronnen meedeelt over Soedan de „aquatoriale provincie” ten zuiden van Egypte. Daaruit blijkt, hoe in dit uitgebreid gebied reeds geregelde toestanden waren gevast, door heersche de slavenhandel uit had, in 't kort, de weg bereid werd tot het betere. Plotseling staat de Mahdi op, een dweepziek, wellustig maar fier, weispredend, krachtig Mahomedaan. Hij weet duizenden voor zich te winnen en predikt den kruistocht tegen de overheerschers, de Egyptische regering, als afvalligen van 't ware geloof. De Egyptische en Britsche troepen verlaat hij; een man als de edele Gordon valt door verraad. De Mahdi zegeviert en blijkt weldra een despot en dwingeland. Hij wordt door verpif omgebracht, doch zijn opvolger voert thans met ijeren hand de teugels van 't bewind. De slavenhandel bloeit weer; het land zinkt in barbaarscheit terug, voor lange jaren misshien.

Wie verklaart dergelijke raadselen?

Doch hoevel onoplosbare en raadselachtigs zich op het Zendingveld voordoen, duidelijk is dat een vruchtbare arbeid met de verschillende toestanden pas vermeld heeft te rekenen, en ook dat bij veel dat ontmoetigt er ook verblijdende teekenen en verschijnselen zijn.

Eerst echter een opmerking.

Tegen de dwaling dat het woord „zendeling” een algemeen begrip zou omvatten, dient gewaakt. Wij b. v. die predikers naar Indië zenden, behoeven geheel andere — niet wat de boodschap, maar de personen en hun hoedigheden betreft — dan die voor Hindoestan passen. Want het Brahmanisme is iets geheel anders, heeft niets gemeen met het heidendom bv. der Dajakkers. Wederom zijn voor onze Oost weer zeer verschillende mannen noodig, al naar gij hen zendt, tot de heidenen van Java, de veelgodendienaars van Sumatra of elders. Dat ligt aan het groot verschil der godsdiensten, die wij met een woord „heidendom” noemen; aan de geheel eigenaardige rei-

die het Mahomedanisme vervult, aan den graad der ontwikkeling die een volk, meest tengevolge van den godsdienst dien het beïljdt, bereikt heeft.

Zeer terecht werd in het Zendingcongres, voor twee jaar hier gehouden, gewezen op de noodzakelijkheid der goede opleiding tot zending, op het zeer vele dat hem noodig is. 't Wordt, naar ons voorkomt, al te veel vergeten. Althans ons is het soms zeer onbegrijpelijk hoe iemand in een paar jaar „klaar” kan wezen. Er is nog meer noodig dan dat „de liefde Christi dringt” al gaat dat voor alles.

Er is noodig een kennis, soms grooter dan bij den leeraar in Christenlanden wordt geïljcht. En wij althans die in Indië den strijd hebben tegen een georganiseerde macht, met priesters, geleerden, boeken eredienst en met politiek-godsdienstig karakter, wij behoeven althans voor een deel mannen zoo wel toegerust als er ooit uitgezonden. Hier is het betere noot de vijand van het goede.

HOOGENBIJK.

Buitenland.

Duitschland. Treurige statistieke cijfers. Uit de derde Algemeene Synode. Plannen tot doordrijving van de Unie. Eene Evangelische Rijkssynode?

Enige tijd geleden werd door „de Hervorming” een juichtoon aangeheven, omdat uit de statistiek bleek dat in Engeland de misdrijven afnamen, welk lichtpunt in één adem genoemd werd met het optreden van het tegenwoordige liberale ministerie in ons land! Als men echter den blik slaat op Duitschland dan is er alle reden om met bezorgdheid de toekomst te gemoet te gaan en het is dunkt ons zonneklaar, dat men in Nederland veelmeer adrijft op de strooming der geesten die bij onze naburen openbaar wordt, dan dat we mee gevoerd worden op die in de eenigende koninkrijken van Groot-Brittannië. 't Is waar, ook in Engeland laat zich de invloed „der moderne gedachte” krachtig gevoelen; Duitse onderwijzers der schrift vinden daar ook maar al te veel volgelingen niet alleen in de Staatskerk maar ook in de vrije kerken; doch de invloed der Duitse ontkennende critiek heeft nog te kort geduurd om zich nu reeds in het volkeleven te doen gevoelen. In het vaderland van de Strauss en de Baur's wordt het echter openbaar, waar een volk toe komt dat door de geleerden stelselmatig van Gods Woord wordt afgebracht. Dit blijkt ten duidelijkste uit de statistiek der misdaden over het jaar 1890. Waren de cijfers der statistiek over het jaar 1889 reeds zeer ongunstig, die over het vorige jaar zijn nog treuriger. In 1890 werden 381,441 personen veroordeeld wegens overtreding der Rijkswet, dat is 3.2 pCt. meer dan in 1889. In vergelijking met 1885 is het aantal veroordeelden met 10 pCt. toegenomen, terwijl de bevolking slechts met 3/2 pCt. vermeerderde. Het meest onrustbarend is de toegenomen van de vergripen tegen de eerbaarheid. En nog meer bedroevend is het feit dat de overheid steeds meer zijn sterke arm moest laten gevoelen aan jongelieden. Niet minder dan 40,965 personen van 17—18 jaren werden in 1890 veroordeeld, dat is 10 pCt. meer dan in '89 en 30 pCt. meer dan in '85. Meer dan 23 pCt. aan de afschuwelijkste vergripen tegen de eerbaarheid, werden begaan door opgeschoten jongens; terwijl knapen die zich aan groote diefstallen schuldig maakten 36 pCt. vormden van het geheele getal veroordeelden wegens inbraak enz.

Dit zijn treurige cijfers. Zouden zij de oogen openen van hen die er nog altijd van droomen dat men zich bevindt op de baan van vooruitgang en ontwikkeling. In Duitschland was en is het woord „Bildung” in veler mond, als het volk maar „gebildet” werd, zou alles wel beter worden.

Den 10den November werd de derde Pruisische Algemeene Synode geopend. Eene menigte memorien is bij deze vergadering ingediend, o. a. een stuk over de geldelijke steun der Evangelische kerk door den Staat en over de bestrijding der dronkenschap. Met betrekking tot de kerkelijke verzorging van doofstommen verzoekt de Opperkerkraad om steun voor zijn streven. Ook klaagt datselde lichaam er over dat er gebrek is aan vrouwen die aan diaconalen arbeid willen deelnemen.

De Synode heeft een menigte zaken te behandelen, maar niet één der voorstellen van den Opperkerkraad gewaagt van meerdere vrijheid en zelfstandigheid der kerk. Men hoopt dat in dien geest een voorstel uit den boezem der Synode komen zal. Een adres aan den koning als „opperste bisschop der Pruisische landskerk”, bevat een zinnede welke betrekking heeft op het voorstel Kleist-Hammerstein; een voorstel, waarbij aan de regering voor de Evangelische kerk meer geld en meer vrijheid gevraagd werd. Men wil zeker de gezindheid van den koning omtrent deze aangelegenheid leeren kennen. Dat de Pruisische regering tot hertoe niet genegen was om de

E Voto Dordraceno.

De intekening op E VOTO DORDRACENO (de volledige toelichting op den Heidelbergchen Catechismus) door Dr. A. KUYPER, als premie voor de abonneenten van de *Herant*, blijft opengesteld op de voorwaarde vermeld in het No. van 14 Juni j.l. en herhaald in de volgende nummers.

Iedere intekenaar heeft het recht een of twee exemplaren tot den halven handelsprijs, dus voor f 12 per exemplaar, te bestellen. Het eerste deel wordt D. V. in Augustus 1892 aan de intekenaren verzonden.

De Administrateur
J. A. WORMSER.
Amsterdam, Juli 1891.